

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.328

**Inventaris van het archief van Adriaan
van der Willigen [levensjaren 1766-
1841], 1797-1836**

A.A. Mietes

Nationaal Archief, Den Haag 2004

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Biografie van Adriaan van der Willigen (1766-1841).....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Publicaties.....	9
Literatuur.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
a. Reisverslagen.....	11
b. Toneelstukken, blijspelen, gedichten.....	12
c. Brieven, aantekeningen over het toneel, voorlezingen.....	13

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Adriaan van der Willigen [levensjaren 1766-1841]

Archiefbloknummer:

C7

Omvang:

7 inventarisnummer(s); 0,30 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Willigen, Adriaan van der, , 1766-1841

Samenvatting van de inhoud van het archief:

De patriottisch geörienteerde Adriaan van der Willigen keerde in 1802 de Tilburgse stadspolitiek de rug toe en verlegde zijn aandacht naar reizen, kunst en wetenschap. Dit archief vormt de neerslag van zijn nieuwe interesses. Zo bevat het reisverslagen van zijn reizen door België en Nederland, Engeland en Frankrijk. Verder bevat het archief verschillende toneelstukken, blijspelen en gedichten van zijn hand. Tot slot kan worden gemeld dat als gevolg van zijn lidmaatschap van het genootschap "Oefening en Wetenschap" een aantal voorlezingen bewaard zijn gebleven.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Adriaan van der Willigen [levensjaren 1766-1841], nummer toegang 2.21.328, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Willigen, 2.21.328, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

BIOGRAFIE VAN ADRIAAN VAN DER WILLIGEN (1766-1841)

Adriaan van der Willigen werd op 12 mei 1766 te Rotterdam geboren. In 1770 kreeg hij een grote erfenis van zijn grootmoeder. Het geld werd voorlopig belegd bij de Haarlemse Weeskamer.

Op zestienjarige leeftijd trad hij in dienst bij een koopmanskantoor in Rotterdam. Het werk beviel hem echter niet. Daarom werd hij in 1785 militair. Op zijn verzoek werd hij in 1789 uit de militaire dienst ontslagen. Na zijn ontslag ging hij eerst in Oss wonen. In 1792 vertrok hij naar Tilburg en sloot daar vriendschap met radicale patriotten als Pieter Vreede en Cornelis den Tex. Van der Willigen had veel belangstelling voor politiek, reizen en kunst. Hij werd lid van een leesgenootschap. In 1794 werd Tilburg bezet door Franse troepen. Van der Willigen werd aangesteld tot adjunct-secretaris. In 1795 werd hij tot drossaard gekozen.

Tijdens zijn verblijf in Tilburg schreef hij verschillende boeken en toneelstukken.¹

In 1801 werd een nieuwe staatsregeling ingevoerd. In december 1802 beëindigde Van der Willigen zijn politieke loopbaan. Hij besloot zich te wijden aan reizen, kunst en wetenschap.

In 1802 vertrok hij naar Parijs. Hij trok door Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Zwitserland en Duitsland. In 1805 kwam hij terug in Nederland. Hij ging in Haarlem wonen. Tijdens zijn reis heeft hij regelmatig gecorrespondeerd met de Haarlemse uitgever P. Loosjes. Deze brieven werden in 1805 gepubliceerd.² Naar aanleiding van zijn buitenlandse reizen schreef hij nog vier andere boeken.³ Hij schreef ook liederen⁴ en toneelstukken.⁵

1 Schoolfeest gevierd te Tilburg, den 17. January 1796, het tweede jaar der Bataafsche Vryheid (Tilburg, J.C. Vieweg), Volks-feest gevierd te Tilburg, den XIX. Mei MDCCXCVIII het vierde jaar der Bataafsche Vryheid ('s-Hertogenbosch, J.B. van Gulpen en Zoonen, 1798), Toneelstukken: Selico (1794), Claudine (Haarlem, 1797) en De Recommandatie-brieven (Haarlem, 1800).

2 Reize door Frankrijk in Gemeenzame Brieven (Haarlem, P. Loosjes, 1805)

3 Parijs in den Aanvang van de Negentiende Eeuw (Haarlem, P. Loosjes, 1806-1807; 3 delen; 2e druk in 1814), Aanteekeningen op eener Reize van Parijs naar Napels door het Tirolsche en van daar door Zwitserland en langs den Rhijn terug naar Holland (Haarlem, P. Loosjes, 1811-1813; 4 delen), Aanteekeningen op een togtje door een gedeelte van Engeland in het jaar 1823 (Haarlem, P. Loosjes, 1824), en Aanteekeningen op een togtje door een gedeelte van Duitschland in het jaar 1828 (Haarlem, P. Loosjes, 1829).

4 By het uittrekken der Bataafsche Troupen aan boord van 's Lands Vloot (z.d.). Hij werkte onder het pseudoniem Hoogeveen mee aan de bundel Democritische Tafelliedjes (Haarlem 1822), waarin drie bijdragen van hem stonden: 'Het Vaderland en de Koning', 'De Verjaring van Democriet', en 'Het Lagchen'.

5 Willem en Klaartje of de Voorbeeldige pastoor, zedelijk toneelstukje met zang (Haarlem, 1806) en De oude verliefde dichter alleen (Haarlem, 1814; op verzoek van de toneelspeler Majofski pas na zijn dood in 1836 uitgegeven). Ook vertaalde hij het Lied van de Klok naar

Van der Willigen was bestuurslid van verschillende genootschappen.⁶

In de periode 1815-1819 was hij schoolopziener in het 2e district van Noord-Holland. Omdat de inkomsten uit zijn beleggingen verminderden is hij in 1819 in kunst gaan handelen. In samenwerking met R. van Eijnden publiceerde hij de "Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst, sedert de helft der XVIII eeuw (Amsterdam, C. Weddepohl, 1816-1840." Hij is op 17 januari 1841 te Haarlem overleden.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

In 2002 werd het archief door de secretaris van het Tijdschrift voor Geschiedenis te Nijmegen geschonken aan het Nationaal Archief. Daar werd een eenvoudige inventaris op het archief vervaardigd. Het archief is verpakt in 10 omslagen en 1 pak.

In het Gemeentearchief van Tilburg berusten zijn dagboeken en een verzamelband met losse stukken.

Zijn verzameling Nederlandse dichtwerken en toneelspelen is na zijn dood gelegateerd aan de stadsbibliotheek van Haarlem.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Schenking (van een niet overheidsarchief)

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is door schenking verworven.

Schiller (1814; 2e druk 1829).

⁶ Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen (1806), het Arnhemsch Genootschap (1809), van Oeffening en Wetenschappen (Haarlem, 1811), Teyler's Tweede Genootschap (Haarlem, 1812) en de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij (1813). In Haarlem was hij lid van het dichtlievende genootschap Democriet. Hij was ook lid van de Haarlemse rederijderskamers 'Trouw moet Blijken' en de 'Wijngaardranken' (1824), en van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden (1815). Van 1816-1841 was hij daar factor (dichter-leider) van 'Trouw moet Blijken', en schreef hij er de jaarzangen.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

PUBLICATIES

LITERATUUR

Dr. A. v.d. Willigen, 'Nader berigt wegens A. van der Willigen', in: *Kunst- en Letterbode*, 1841, p. 387-393. A.J. van der Aa, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden*, deel XX, Haarlem, 1877, p. 281-284; NNBW, X, Leiden, 1937, kol. 1216-1217. Lamb. G. de Wijs, *Uit het dagboek van Adriaan van der Willigen drossaard in Tilburg 1795-1802*, Tilburg, 1939. J.A.A.M. Pieterse, 'Adriaan van der Willigen 1766-1841', in: *De Lindeboom IX-X*, Tilburg, 1986, p. 119-165. Lia van der Heijden, *Adriaan van der Willigen 1766-1841, Schrijver, liefhebber en criticus van het toneel rond 1800*, doctoraalscriptie Historische letterkunde Instituut voor Neerlandistiek, Universiteit van Amsterdam, 25-8-1995. Bert Sliggers (red.), *De verborgen wereld van Democriet. Een kolderiek en dichtlievend genootschap te Haarlem 1789-1869* (Haarlem, Schuyt & Co, 1995), m.n. p. 42, 126 en 153 (met drie verschillende portretten van Van der Willigen).

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

A. REISVERSLAGEN

- 1** Brief van Adriaan van der Willigen aan (P. Loosjes te Haarlem) over het in boekvorm uitgeven van brieven over zijn reis door Frankrijk, klad; met als bijlage een concept van het manuscript.
1804
- 2** Verslag van een reis door Engeland, met bijlagen.
1823
- 3** Verslag van een reis door Nederland en België.
1827

B. TONEELSTUKKEN, BLIJSPELEN, GEDICHTEN**4**

Toneelstukken, blijspelen en gedichten.

Blijspel "Het spook". 1799

Blijspel "Democriet of De gewaande dwaas". 1803

Toneelspel "De man met den baard of de gevolgen van de jalouzij". 1806

Gedicht "Het lied van de Klok". 1814

Toneelstuk "De oude verliefde dichter alleen", met bijlagen. 1836

**C. BRIEVEN, AANTEKENINGEN OVER HET TONEEL,
VOORLEZINGEN**

- 5** Brieven van:
P. van Loo te Ootmarsum aan (Loosjes). 1794
J. van Walre te Haarlem aan Adriaan van der Willigen. 1797-1802
- 6** Aantekeningen over het toneel, de schouwburg etc.
ca. 1810 en z.d.
- 7** Voorlezingen bij het genootschap "Oefening en Wetenschap" te
Haarlem.
1823-1833 1 pak